# קיצור שלחן ערוך — דין מי שיש לו מחוש וחולה שאין בו סכנה



מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחוּשׁ בְּעָלְמָא וְהוּא מִתְחַזֵּק וְהוֹלֵךְ כְּמוֹ בָּרִיא, אָסוּר לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם רְפוּאָה, אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְלָאכָה, וַאֲפִלּוּ לָסוּךְ בְּשֶׁמֶן, בֵּין בְּעַצְמוֹ בֵּין עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי.

כָּל אֳכָלִים וּמַשְׁקִין שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּרִיאִים, מֻתָּר לְאָכְלָן וְלִשְׁתּוֹתָן לִרְפוּאָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם קָשִׁים לִקְצָת דְּבָרִים וּמוֹכָחָא מִלְּתָא דִּלְרִפוּאָה עָבֵיד, אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל וּמַשְׁקֶה בְּרִיאִים, אָסוּר לְאָכְלוֹ וְלִשְׁתּוֹתוֹ לִרְפוּאָה. מֻתָּר לֶאֱכוֹל שְׂרָפִים מְתוּקִים (מיצים סמיכים) (זעפטל) וְלִגְמוֹעַ בֵּיצָה חַיָּה כְּדֵי לְהַנְעִים אֶת הַקּוֹל, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ מַכָּה בִּגְרוֹנוֹ.

הַחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנָּיו בְּמֵחוּשׁ בְּעָלְמָא וְאֵין לוֹ צַעַר גָּדוֹל (וְעַיֵּן בְּסִימָן שְׁאַחַר זֶה סָעִיף ד) לֹא יִגְמַע בָּהֶן חֹמֶץ אוֹ שְׁאָר מַשְׁקֶה לִרְפוּאָה וְיִפְלוֹט אֶת הַמַּשְׁקֶה, אֶלָּא מְגַמֵּעַ וּבוֹלֵעַ אוֹ טוֹבֵל בּוֹ פַּת וְאוֹכְלוֹ כְּדַרְכּוֹ. וְכֵן הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ לֹא יְעָרְעֲרֶנּוּ בְּאֵיזֶה מַשְׁקֶה, אֶלָּא בּוֹלֵעַ. וְאִם נִתְרַפֵּא, נִתְרַפֵּא (שכ"ח).

הַחוֹשֵׁשׁ בְּמָתְנָיו וְכַדּוֹמֶה, וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲטָטִין בְּרֹאשׁוֹ, בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לָסוּךְ בְּשֶׁמֶן, כִּי אִם לִרְפוּאָה, אָסוּר לָסוּךְ בַּשַּׁבָּת, מִשּׁוּם דְּמוּכָחָא מִלְּתָא דִּלְרִפוּאָה קָעָבֵיד.

הַגּוֹנֵחַ מִכְּאֵב לֵב שֶׁרְפוּאָתוֹ לִינּוֹק בְּפִיו מִן הָעֵז, מֻתָּר לוֹ לִינּוֹק בְּשַׁבָּת, (מִשּׁוּם דִּינִיקָה, הֲוֵי מְפָרֵק כִּלְאַחַר יָד, וּמִשּׁוּם צַעֲרָא דְּחֹלִי, לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן) (שכח).

הַחוֹשֵׁשׁ בְּמֵעָיו, מֻתָּר לִתֵּן עֲלֵיהֶם כּוֹס שֶׁעֵרוּ מְמֻנּוּ חֲמִין, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ הֶבֶל (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן לג סָעִיף יב). וְכֵן מֻתָּר לְהָחֵם בְּגָדִים וּלְהַנִּיחַ עָלָיו.

מִי שֶׁנִּגְפָּה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ, צוֹמְתָהּ בְּיַיִן כְּדֵי לְהַעֲמִיד הַדָּם, אֲבָל לֹא בְּחֹמֶץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָזָק וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה. וְאִם הוּא מְעֻנָּג, אַף הַיַּיִן לוֹ כְּמוֹ הַחֹמֶץ, וְאָסוּר. וְאִם הוּא עַל גַּב הַיָּד אוֹ גַּב הָרֶגֶל אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי בַּרְזֶל, מֻתָּר לְרַפֹּאת בְּכָל דָּבָר, כִּדְלְקַמָּן סִימָן צ"ב סָעִיף ה'.

יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה מַחוּשׁ בְּעֵינָיו, לֹא יִתֵּן עֲלֵיהֶם רַק תָּפֵל. (פֵּרוּשׁ רַק שֶׁבְּפִיו בְּעוֹד שֶׁלֹּא טָעַם כְּלוּם) דְּמוּכָחָא מִלְּתָא דִּלְרִפוּאָה, אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְתֹּחַ עֵינָיו, מֻתָּר לְלַחְלְחָן בְּרַק תָּפֵל, כִּי אֵין זֹאת לִרְפוּאָה, אֶלָּא לִפְתֹּחַ הָעֵינַיִם קָמְכַוֵּן.

מִי שֶׁמִּצְטַעֵר מֵרֹב הַמַּאֲכָל שֶׁאָכַל, מֻתָּר לִתְחֹב אֶצְבָּעוֹ לְתוֹךְ גְּרוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיָּקִיא.

מַכָּה שֶׁאֵין בָּהּ סַכָּנָה, לֹא יַנִּיחַ עָלֶיהָ רְטִיָּה, אֲפִלּוּ עֲשָׂאָהּ מֵאֶתְמוֹל, וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם רְפוּאָה, אֲפִלּוּ עָלָה אֹם חֲתִיכַת בֶּגֶד יָבֵשׁ וְיָשָׁן, שֶׁהוּא מְרַפֵּא גַּם כֵּן. אֲבָל נוֹתֵן עָלֶיהָ אֵיזֶה דָּבָר לְשָׁמְרָהּ שֶׁלֹּא תִּסָּרֵט. הָיְתָה עָלֶיהָ רְטִיָּה מֵאֶתְמוֹל, מְגַלֶּה קְצָתָהּ וּמְקַנַּחַ פִּי הַמַּכָּה וְחוֹזֵר וּמְגַלֶּה קְצָתָהּ הַשְּׁנִיָּה וּמְקַנְּחָהּ, וּרְטִיָּה עַצְמָהּ לֹא יְקַנַּח, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמָרַח. נָפְלָה הָרְטִיָּה מֵעַל גַּבֵּי הַמַּכָּה עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע לֹא יַחְזִירֶנָּה. נָפְלָה עַל גַּבֵּי כְּלִי, יַחְזִירֶנָּה. וְאִם מִצְטַעֵר הַרְבֵּה, מֻתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהַחְזִירָהּ. אֲבָל אָסוּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַעֲשׂוֹת רְטִיָּה בַּשַּׁבָּת, כִּי מֵרוֹחַ הָרְטִיָּה הוּא אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא וְאָסוּר אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, אִם לֹא כְּשֶׁחָלָה כָּל גּוּפוֹ. (כִּדְלְקַמָּן סָעִיף ט"ז)

אָסוּר לְהַנִּיחַ בֶּגֶד עַל מַכָּה שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנָּה דָּם, מִפְּנֵי שֶׁהַדָּם יִצְבַּע אוֹתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בֶּגֶד אָדֹם, שֶׁהוּא מְתַקְּנוֹ. וְגַם אָסוּר לִדְחוֹק בַּמַּכָּה לְהוֹצִיא אֶת הַדָּם. אֶלָּא כֵּיצַד עוֹשֶׂה. רוֹחֵץ בְּמַיִם אוֹ בְּיַיִן לְהַעֲבִיר הַדָּם, וְאַחַר כָּךְ יִכְרֹךְ עָלֶיהָ סְמַרְטוּט. וְאִם אֵין הַדָּם פּוֹסֵק עַל יְדֵי רְחִיצָה, יַנִּיחַ שָׁמָּה קוּרֵי עַכָּבִישׁ וְיִכְרֹךְ עָלֶיהָ סְמַרְטוּט. אַךְ יֵשׁ מְפַקְפְּקִים בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּקוּרֵי עַכָּבִישׁ מְרַפְּאִים, עַל כֵּן אִם אֶפְשָׁר, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי (שכ"ח).

הַפּוֹתֵחַ מָרְסָא כְּדֵי לְהַרְחִיב פִּי הַמַּכָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָרוֹפְאִים עוֹשִׂים, שֶׁהֵם מִתְכַּוְּנִים לִרְפוּאָה לְהַרְחִיב פִּי הַמַּכָּה, הֲרֵי זֶה חַיָּב, שֶׁזּוֹ הִיא מְלֶאכֶת הָרוֹפֵא. וְאִם פְּתָחָהּ רַק כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה אֶת הַלֵּחָה שֶׁמְּצַעֲרָתוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם תַּחֲזוֹר וְתִסָּתֵם מִיָּד, הֲרֵי זֶה מֻתָּר מִשּׁוּם צַעֲרוֹ. וְדַוְקָא לְנָקְבָהּ עַל יְדֵי מַחַט וְכַדּוֹמֶה אֲבָל לֹא בְּצִפָּרְנָיו, מִשּׁוּם דְּתוֹלֵשׁ קְצָת מֵעוֹר הַמָּרְסָא, וְיֵשׁ בָּזֶה חִיּוּב. וְגַם עַל יְדֵי מַחַט וְכַדּוֹמֶה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ, שֶׁמָּא יִתְכַּוֵּן שֶׁתִּשָּׁאֵר פְּתוּחָה, כְּדֵי שֶׁתּוֹצִיא לֵחָה גַּם אַחַר כָּךְ עַל כֵּן אִם אֶפְשָׁר יֵשׁ לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נָכְרִי.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נֶקֶב בַּזְּרוֹעַ שֶׁקּוֹרִין "אַפְּטוֹרָא" (פונטינעללע, אימפעראטור), אִם נִסְתַּם הַנֶּקֶב קְצָת, אָסוּר לִתֵּן לְתוֹכוֹ קִטְנִית שֶׁיִּפָּתֵחַ, דְּהָא כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר פָּתוּחַ. וּרְטִיָּה (שֶׁנַּעֲשֵׂית מֵאֶתְמוֹל) מֻתָּר לִתֵּן עַל הָאַפְּטוֹרָא שֶׁהִיא רַק לְשָׁמְרוֹ. אַךְ אִם יוֹדֵעַ שֶׁהָרְטִיָּה מוֹצִיאָה לֵחָה אוֹ דָּם, אָסוּר. וְכֵן אִם בָּא לְקַנְּחָהּ, אִם יוֹדֵעַ שֶׁעַל יְדֵי הַקִּנּוּחַ יֵצֵא דָּם אוֹ לֵחָה, אָסוּר לְקַנְּחָהּ, (וְלֹא דָּמִי לְפוֹתֵחַ מָרְסָא, דְּהָתָם בְּמָרְסָא, הַלֵּחָה וְהַדָּם כָּנוּס וְעוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה. אֲבָל כָּאן שֶׁהַלֵּחָה וְהַדָּם מָבְלָעִים בַּבָּשָׂר, אִם מוֹצִיאָם עוֹשֶׂה חַבּוּרָה).

מַכָּה שֶׁנִּתְרַפְּאָה, נוֹתְנִין עָלֶיהָ רְטִיָּה שֶׁעָשָׂאָה מֵאֶתְמוֹל, שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא לְשָׁמְרָהּ. וּמֻתָּר לְהָסִיר גְּלְדֵי מַכָּה.

נִתְחַב לוֹ קוֹץ, מֻתָּר לְהוֹצִיאוֹ בְּמַחַט, וּבִלְבַד שֶׁיְּזַהֵר שֶׁלֹּא יוֹצִיא דָּם, דְּעָבֵיד חַבּוּרָה.

חוֹלֶה שֶׁנָּפַל מֵחֲמַת חָלְיוֹ לְמִשְׁכָּב וְאֵין בּוֹ סַכָּנָה, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵחוּשׁ שֶׁמִּצְטַעֵר וְחָלָה מִמֶּנּוּ כָּל גּוּפוֹ, שֶׁאָז אַף עַל פִּי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ, כְּנָפַל לְמִשְׁכָּב דָּמִי, אוֹמְרִים לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַעֲשׂוֹת לוֹ רְפוּאָה וּלְבַשֵּׁל בְּשִׁבִּילוֹ. וּמֻתָּר לוֹ לֶאֱכוֹל בַּשַּׁבָּת בִּשּׁוּלֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, כֵּיוָן שֶׁהַתַּר לוֹ הַיּוֹם הַבִּשּׁוּל עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ל"ח סָעִיף ט').

וּמֻתָּר לוֹ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת סַמֵּי רְפוּאָה, וְכֵן לַעֲשׂוֹת לוֹ אֵיזֹה רְפוּאָה, בֵּין הוּא בְּעַצְמוֹ בֵּין אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בַּדָּבָר אֵיזֶה אִסּוּר מְלָאכָה, אֲפִלּוּ אִסּוּר דְּרַבָּנָן. אֲבָל כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֲפִלּוּ אִסּוּר דְּרַבָּנָן, אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי. וְאִם אֵין אֵינוֹ יְהוּדִי, יֵשׁ לְהַתִּיר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אִסּוּר דְּרַבָּנָן עַל יְדֵי שִׁנּוּי (שכ"ח).

רוֹפֵא אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהוּא מַצְמִיחַ [מַרְכִּיב] אַבַּעְבּוּעוֹת (בלאטרן אומפפען) לִילָדִים אִם יָכוֹל הַיִּשְׂרָאֵל לְפַיְסוֹ בְּמָמוֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה לְאַחַר הַשַּׁבָּת יַעֲשֶׂה כֵּן. וְאִם לָאו, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת בַּשַּׁבָּת, אַל יַחֲזִיק יִשְׂרָאֵל אָז אֶת הַיֶּלֶד, אֶלָּא אֵינוֹ יְהוּדִי יַחֲזִיקוֹ (כֵּן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה).